

Gazetka ścienna w edukacji zdrowotnej

(Higienistka Stomatologiczna 2000, 3, 20-21)

Gazetka ścienna stanowi najbardziej popularną wizualną formę oświaty zdrowotnej. Stosowana jest przede wszystkim w miejscach często odwiedzanych przez dużą liczbę pacjentów - poczekalniach ośrodków zdrowia i przychodni, a także w środowisku nauczania i wychowania - na korytarzach w szkołach i przedszkolach, a także w innych miejscach publicznych. Właściwie stanowi ona pogranicze form wizualnych i form słowa drukowanego. Gazetka łączy w sobie wiele cech. Zawiera elementy zarówno plakatu, tablicy instruktażowej, jak i ulotki-składanki oraz wywieszki tekstowej lub ilustrowanej. Głównym zadaniem tej formy jest uczyć w przyjemny sposób.

Gazetka musi być przede wszystkim zauważona, tak aby odbiorca nie przeszedł obok niej obojętnie, a jej treść edukacyjna wpływać z niej w sposób naturalny, nie kojarzący się z nauczaniem. Powinna ona zatem nie tylko przyciągać uwagę kolorową szatą i mocnymi akcentami graficznymi, ale i pouczać konkretnym prostym tekstem. Każda gazetka ścienna musi być opatrzona hasłem, powinno znaleźć się w niej miejsce na rysunki oraz odpowiedni tekst. Temat gazetki powinien być wąski i ściśle określony, ograniczony do konkretnych zagadnień interesujących daną grupę osób, dla której jest ona przeznaczona. Gazetki szkolne mogą być uzupełnieniem lub przypomnieniem wiadomości poruszonych podczas pogadarek. Gazetki umieszczone np. w poczekalni przychodni rejonowej zawierać muszą treści o charakterze ogólniejszym, przeznaczone dla szerszego i bardziej zróżnicowanego pod względem wieku, potrzeb i poziomu wiedzy kręgu odbiorców.

Gazetka musi zwracać na siebie uwagę przyszłego odbiorcy. Ważne zadanie spełnia w niej tytuł. Krótki, hasłowy tekst tytułu musi być wyraźnie wyróżniony i kontrastujący z tłem. Hasło musi od razu zaciekawić i zachęcić do dalszego odbioru. Złożony z dużych liter, często o niekonwencjonalnym, oryginalnym (ale łatwym do odczytania) kroju czcionki, użytych w sposób tradycyjny jako płaskie lub uformowanych plastycznie - trójwymiarowo, będzie przyciągał wzrok. Poruszane zagadnienia powinny być ilustrowane rysunkami, schematami, zdjęciami. Rysunki nie mogą być naturalistyczne. Powinny one dawać syntetyczny obraz, a nie fotograficzne podobieństwo. Często potrzebne są mocne elementy graficzne na przemian z układem tekstu. Dla zaakcentowania niektórych treści można użyć takich znaków drukarskich jak duże kropki, trójkąty, strzałki itp. Kolor – czysty i zdecydowany – powinien zawsze wiązać się z tematem. Gazetki o zdrowiu i higienie muszą kolorem sugerować czystość, radość życia, szczęście.

Z kolei tekst objaśniający ilustracje należy wypisać wyraźnymi literami i tak dużymi, aby można je było łatwo odczytać z odległości 1-2 metrów od gazetki. Dlatego nie powinny się tam znaleźć np. gotowe, wycięte z gazety artykuły. Użyty tekst zawsze musi być

podany językiem prostym, oszczędnym i bardzo komunikatywnym w formie haseł, przepisów, przykazań, najlepiej sformułowanych w punktach, na oddzielnych planszach. Należy zwracać uwagę, aby całość nie była przeładowana. Gazetka może stracić siłę oddziaływania, gdy jest przeciążona tekstem. Widz nie ma cierpliwości czytania długich sentencji. Ważna jest w niej też odpowiednia proporcja ilustracji i tekstu. Gazetka ścienna nie jest ani książką, ani encyklopedią, ani atlasem.

Układ graficzny gazetki powinien harmonijnie wiązać poszczególne elementy - tytuł, ilustracje i tekst dodatkowy, a jej kompozycja być jak najbardziej uproszczona, zwięzła i skrótowa. Możliwe jest kilka rodzajów kompozycji grafiki i tekstu w gazetkach. Układ symetryczny odznacza się tym, że płaszczyzna gazetki podzielona jest pośrodku osią symetrii, przy czym poszczególne elementy są rozmieszczone identycznie po obu stronach. Układ asymetryczny odstępuje od środkowej osi symetrii na rzecz dowolnego zgrupowania plansz, jednak z zachowaniem równowagi całości. W układzie rytmicznym jednakowe grupy elementów powtarzają się w równych odstępach. Z kolei układ swobodny cechuje swoboda i pomysłowość w rozwiązaniu kompozycyjnym.

Dobrym sposobem z punktu widzenia edukacji, stosowanym w szkołach jest wciągnięcie dzieci, aby czynnie uczestniczyły w przygotowaniu gazetki i np. same wykonywały do niej rysunki lub układały tekst. Cały proces twórczy - od pomysłu, poprzez różne koncepcje realizacyjne, po końcowy efekt - jest wysoce kształcący, nie tylko w zakresie zdrowotnym. Własne rysunki i przez siebie napisane teksty są lepiej zapamiętane i częściej oglądane niż profesjonalne dzieła dorosłych. Dobrze jest, jeśli do gazetki dołączymy element humoru.

Gazetki ścienne powinny być zmieniane co około 3 miesiące, aby były zawsze atrakcyjne i wzbudzały ciągłe zainteresowanie. Kolejne gazetki powinny zaskakiwać nowością treści, sposobem ujęcia tematu i odmienną oprawą graficzną. Należy pamiętać, aby zarówno logiczny układ graficzny tekstu i ilustracji oraz rozwiązania kolorystyczne i kompozycyjne gazetki, oprócz podstawowego merytorycznego celu, jakiemu służą, szerzyły również kulturę plastyczną i zmysł estetyczny wśród odbiorców. Wykonanie dobrej gazetki ściennej wcale nie jest łatwe, a przede wszystkim wymaga dużo czasu. Jeśli praca jest zespołowa i bierze w niej udział kilka higienistek, mogą one wypożyczać sobie nawzajem raz wykorzystane gazetki do różnych szkół i w ten sposób przedłużać ich „żywołność”, a także oszczędzać swój czas oraz zmniejszyć koszty.

Można wyróżnić kilka typów gazetek ściennych. Gazetki tekstowe będą miały przewagę tekstu lub też sam tekst bez ilustracji. Są raczej rzadkie. Drugim, skrajnym przykładem będą gazetki czysto ilustracyjne, zawierające tylko rysunki bez tekstu (stosowane

mogą być np. dla dzieci przedszkolnych, nie umiejących jeszcze czytać). Gazetki mieszane konstruowane będą na zasadzie: hasło - tekst - ilustracje. Urozmaiceniem w gazetkach jest łączenie rysunków z fotografią. Możliwe są również fotogazetki wykonane wyłącznie ze zdjęć o formacie co najmniej 13x18 cm, a najlepiej 18x24 lub nawet 30x40 cm. Ze względu na cel, któremu mają służyć, wyróżnić można gazetki instruktażowe, informacyjne, sygnalizujące konkretną akcję lub podsumowujące jakieś zagadnienie. Różnice między nimi zależne są również od warunków lokalowych, technicznych, rodzaju odbiorców, prowadzenia wśród nich innych form oświaty oraz pomocy stosowanych przy ich realizacji.

Należy zachęcić do wykonywania i szerszego stosowania tej formy oświaty zdrowotnej.

Gazetki ściennie umieszczone w miejscach widocznych, eksponowanych, często odwiedzanych mogą spełnić dużą rolę w edukacji zdrowotnej. Pacjent oczekujący w poczekalni na wizytę chętnie coś poogląda lub poczyta, a jeśli spotka się z czymś interesującym, ciekawie opracowanym i bezpośrednio go dotyczącym - na pewno zostawi to ślad w jego świadomości. A o to przecież chodzi.